

Bijlage: Reactie op brief van de SER over nota van wijziging wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfondsen

Algemeen

Ik ben verheugd over het feit dat de SER in algemene zin met instemming heeft gereageerd op het voorstel tot aanpassing.

Zo beoordeelt de SER het positief dat het kabinet met een nota van wijziging wil reageren op de kritiek uit de Kamer.

Verder stemt de SER in met het voornemen van het kabinet om in het wetsvoorstel ook het one-tier bestuursmodel op te nemen. De Raad beoordeelt dit voornemen positief, omdat in de praktijk behoefte bestaat aan een monistisch bestuursmodel waarin uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders samen zitting hebben in één orgaan.

Ook is de SER van mening dat de voorgestelde vermindering van het aantal goedkeuringsrechten van de raad van toezicht in belangrijke mate tegemoetkomt aan de eerder geuite bezwaren. De Raad ziet dit voorstel als een flinke verbetering.

Toevoeging one tier bestuursmodel

In de nota naar aanleiding van het verslag is aangekondigd dat er drie varianten van het one tier model worden toegevoegd. Het gaat hierbij om het paritaire gemengde model, het onafhankelijke gemengde model en het omgekeerd gemengde model.

De eerste twee modellen betreffen de mogelijkheid om zowel het paritaire bestuursmodel als het onafhankelijke bestuursmodel, zoals opgenomen in het wetsvoorstel, in de vorm van een one tier bestuur te organiseren. Hierbij worden de leden van de raad van toezicht of de visitatiecommissie als het ware dan de leden van het toezichthoudende deel van het bestuur. Omdat het intern toezicht dichtbij is, namelijk onderdeel vormt van het bestuur, kan dit efficiencywinst voor de betrokken fondsen opleveren.

Het omgekeerd gemengd model betreft de mogelijkheid van een one tier bestuur waarbij externe beroepsbestuurders de rol vervullen van uitvoerende bestuurders en vertegenwoordigers van belanghebbenden de rol vervullen van toezichthoudende bestuurders. Om goed en onafhankelijk toezicht te verzekeren is de toevoeging van extra wettelijke waarborgen bij dit model noodzakelijk.

De SER meent dat met het omgekeerd gemengd model kan worden volstaan. De Raad ziet geen meerwaarde in de toevoeging van andere monistische varianten en bepleit dan ook om deze te schrappen.

Dit voorstel van de SER wordt niet opgevolgd. Er is geen reden om one tier modellen te schrappen waaraan niet het risico kleeft van een onvoldoende onafhankelijkheid van de toezichthoudende bestuurders. Een van de doelstellingen van het wetsvoorstel is immers een verbeteringslag te bereiken in het intern toezicht. Bovendien worden met de hierboven genoemde mogelijkheden voor een one tier bestuursmodel drie extra varianten voor de inrichting van het bestuur aan de sector geboden. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de door de sector gewenste diversiteit en behoefte tot maatwerk.

De SER heeft er kennis van genomen dat het kabinet voor het omgekeerd gemengd model wil voorzien in maatregelen die eraan bijdragen goed en onafhankelijk toezicht te borgen. Deze nadere regels kunnen worden gesteld bij of krachtens algemene maatregel van bestuur.

De SER merkt op dat hij niets ziet in deelname aan de auditcommissie door 'een extern bestuurslid' als extra waarborg. Dit zou immers betekenen dat de niet-uitvoerende bestuurders (de vertegenwoordigers van belanghebbenden) in het omgekeerd gemengd model te maken krijgen met een 'vreemde eend' in de bijt: een externe toezichthoudende mede-bestuurder. Voor kleinere pensioenfondsen zou deze eis van een externe niet-uitvoerende bestuurder bovendien leiden tot een relatief forse uitbreiding van het bestuur en van de kosten. Het wetsvoorstel voorziet nu niet in

de toevoeging van een externe niet-uitvoerende bestuurder; dat moet volgens de raad ook zo blijven.

Dit voorstel van de SER wordt opgevolgd. De nadere waarborg van een extern bestuurslid met bedrijfseconomische deskundigheid zal niet worden opgenomen als nadere regel. In plaats daarvan zal het aanwezig zijn van voldoende deskundigheid op bedrijfseconomische aspecten en risicobeheer in het niet-uitvoerend deel van het bestuur vereist worden als nadere waarborg. Het bestuur kan zelf kiezen op welke wijze hieraan vorm wordt gegeven. De Nederlandsche Bank (DNB) neemt dit vereiste mee in de geschiktheidstoets.

Vermindering goedkeuringsrechten van de raad van toezicht

De SER acht het van belang dat het bestuur bestuurt en de raad van toezicht een controlerende taak heeft zonder zelf (mee) te besturen. Hierbij past dat de toezichthoudende taak van de raad van toezicht wordt beperkt tot de bedrijfsvoering en de institutionele beslissingen. De vermindering van de goedkeuringsrechten van de raad van toezicht komt tegemoet aan het gewenste onderscheid tussen de bestuurstaak en de toezichtstaak.

De raad onderschrijft het pleidooi van de Pensioenfederatie om te expliciteren dat het toezicht op evenwichtige belangenafweging ook in deze lijn moet worden ingevuld, dat wil zeggen de raad van toezicht beoordeelt of er een evenwichtige belangenafweging is geweest en treedt niet in de vraag op welke wijze dat is gebeurd.

Ik onderschrijf deze uitleg van de rol van de raad van toezicht.

De SER acht het van belang dat (de bevoegdheid tot) statutenwijziging bij pensioenfondsen goed geborgd wordt. Een statutenwijziging (bijvoorbeeld de keuze voor een ander bestuursmodel) kan ingrijpende gevolgen hebben. De raad bepleit daarom dat het bestuur van het pensioenfonds een voorstel tot statutenwijziging schriftelijk ter advisering dient voor te leggen aan de raad van toezicht, respectievelijk de niet-uitvoerende bestuurders in het one tier model en dat ook de deelnemers- en pensioengerechtigdenraad tot taak krijgt te adviseren over elk voorgenomen besluit van het pensioenfonds tot wijziging van de statuten.

Dit voorstel van de SER wordt niet overgenomen, omdat het niet nodig is. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde (op grond van artikel 104, tweede lid, derde zin van het wetsvoorstel) en kan dus ook over dit punt adviseren. De niet-uitvoerende bestuursleden hebben al beslissingsbevoegdheid, want zij vormen immers onderdeel van het bestuur dat de besluiten neemt over de statutenwijziging. De toekenning van adviesrecht aan de deelnemers- en pensioengerechtigdenraad leidt tot dubbele zeggenschap van belanghebbenden op dit punt. In alle bestuursmodellen hebben belanghebbenden invloed op een statutenwijziging. Dat geldt ook voor het onafhankelijke bestuursmodel, waarin het belanghebbendenorgaan een adviesrecht met betrekking tot de wijziging van de statuten heeft op grond van artikel 115c, tweede lid, onderdeel b, van het wetsvoorstel.

Positie van de werkgever in het bestuur

De SER is van mening dat premiemaximalisatie niet het goede aangrijpingspunt is om te komen tot een andere zetelverdeling en vindt tevens dat het initiatief om mogelijkwerijs tot een andere, afwijkende bestuurssamenstelling te komen, bij sociale partners dient te liggen en niet bij het pensioenfondsbestuur.

De SER wijst erop dat in het voorstel niet duidelijk is wat precies verstaan moet worden onder premiemaximalisatie. Voorts meent de raad dat premiemaximalisatie niet kan dienen om de (financiële) betrokkenheid van de werkgever te definiëren. De financiële betrokkenheid van de werkgever is onderdeel en resultaat van het cao-overleg en kan, afhankelijk van ontwikkelingen in de tijd, variëren.

De SER stelt voor dat cao-partijen ervoor kunnen kiezen de bestuurszetels die toekomen aan werkgevers en werknemers anders te verdelen dan de verdeelsleutel die staat voorgeschreven in de wet, bijvoorbeeld door te kiezen voor een paritaire verdeling van het gecombineerde aantal werkgevers- en werknemerszetels. Vervolgens kunnen zij het pensioenfondsbestuur verzoeken om de bestuurssamenstelling in deze zin te wijzigen.

Deze reactie van de SER in combinatie met de opmerkingen en vragen uit de Kamer over het begrip premimaximalisatie zijn aanleiding om de zetelverdeling niet langer te koppelen aan premimaximalisatie. De bepalingen over de premimaximalisatie - zoals deze opgenomen zijn in artikel 100 van het wetsvoorstel - zullen dan ook worden geschrapt.

In plaats daarvan wordt voorgesteld om de regeling voor de zetelverdeling die in het wetsvoorstel is opgenomen voor ondernemingspensioenfondsen, over te nemen voor bedrijfstakpensioenfondsen. Dat betekent dat de vertegenwoordigers van werknemersverenigingen en de vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden tezamen ten minste evenveel zetels bezetten als de vertegenwoordigers van werkgeversverenigingen. De regeling voor de zetels van de pensioengerechtigden inclusief het voor hen geldend maximum van 25% blijft daarbij in stand. Overname van de regeling voor ondernemingspensioenfondsen zorgt ervoor dat er ook voor bedrijfstakpensioenfondsen een andere verdeling tussen werkgevers- en werknemerszetels afgesproken kan worden.

Het bestuur van het pensioenfonds zal de zetelverdeling in de statuten moeten neerleggen. Een wijziging van de zetelverdeling tussen werkgevers en werknemers zal in de praktijk echter altijd in samenspraak gebeuren tussen het bestuur van het pensioenfonds en de sociale partners.

Overige opmerkingen van de SER

Naast een reactie op de drie voorgestelde wijzigingen van het wetsvoorstel versterking bestuur pensioenfondsen heeft de SER van de gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal hieraan gerelateerde opmerkingen te plaatsen.

Governance en gewijzigde omstandigheden

Zo bepleit de SER een goede monitoring van de nu voorgestelde regeling voor de governance van pensioenfondsen. Hiervoor valt te denken aan de monitoringcommissie die ook de Code Pensioenfondsen, die wordt opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, zal monitoren. De taakstelling van deze monitoringcommissie zou dan mede hierop moeten worden afgestemd.

Ik wacht de ontwikkelingen met betrekking tot de Code Pensioenfondsen af. Overigens heeft ook DNB als toezichthouder een taak in het monitoren van de voorgestelde regeling. De activiteiten van de monitoringcommissie kunnen alleen aanvullend daarop zijn.

Keuze bestuursmodel

Verder bepleit de SER dat in de wet zelf, dan wel in de toelichting bij de definitieve nota van wijziging, tot uitdrukking wordt gebracht dat de sociale partners (die het pensioencontract afspreken en onderbrengen) een beslissende stem behoren te hebben in de keuze van het bestuursmodel. Dat kan door te bepalen dat weliswaar het bestuur de formele keuze maakt, maar dat deze in lijn moet zijn met de afspraken die sociale partners daarover hebben gemaakt.

In reactie op dit voorstel zij opgemerkt dat het bestuur het model bepaalt door dit in de statuten neer te leggen. Een andere juridische vormgeving is niet wenselijk. Het bestuur van een rechtspersoon is immers verantwoordelijk voor de inrichting van die rechtspersoon. Een vetorecht van een derde (zoals sociale partners aan de cao-tafel zijn) doet afbreuk aan die verantwoordelijkheid. Het bestuur moet een eigen afweging kunnen maken over het te kiezen bestuursmodel. Ook is het van belang dat pensioengerechtigden binnen het bestuur hierop invloed kunnen hebben. In de praktijk zal door het bestuur bij de keuze van het model ook rekening worden gehouden met de voorkeur van de sociale partners, aangezien sociale partners er altijd

voor kunnen kiezen om de pensioenregeling bij een andere pensioenuitvoerder onder te brengen.

Beperking aantal bestuurs- en toezichtsfuncties

De SER onderschrijft het voorstel van de Pensioenfederatie om de beperking van aantal bestuurs- en toezichtsfuncties in de definitieve nota van wijziging te betrekken en voor pensioenfondsen een specifieke regeling te treffen over maximering van het aantal bestuurs- en toezichtsfuncties.

Deze opmerking van de SER zal worden opgevolgd. Er zal een specifieke regeling worden getroffen over maximering van het aantal bestuurs- en toezichtsfuncties bij pensioenfondsen. Deze regeling zal een plaats krijgen in een tweede nota van wijziging.

Keuzemogelijkheid intern toezicht

De SER stelt voor de mogelijkheid te kunnen kiezen tussen een raad van toezicht en een visitatiecommissie niet af te laten hangen van de vraag of het gaat om een ondernemings- of bedrijfstakpensioenfonds, maar de keuzemogelijkheid af te laten hangen van de omvang van het fonds.

Deze opmerking van de SER wordt niet nagevolgd. Het is de bedoeling dat op termijn elk pensioenfonds met een paritair of een onafhankelijk bestuursmodel een permanente raad van toezicht moet instellen. Vanuit praktische overwegingen is gekozen voor tijdelijke verschillen tussen ondernemingspensioenfonds en bedrijfstakpensioenfonds in de wijze waarop het intern toezicht moet worden vormgegeven.

Overgangsregeling

De nu geldende periode van een jaar is voor een aantal fondsen wellicht te kort om de bestuurlijke wijzigingen door te voeren en tot een adequate bemensing van (nieuwe) functies te komen. Daarom stelt de raad voor het mogelijk te maken dat deze fondsen in overleg met DNB een uitlooperperiode kunnen vaststellen, zodat zij langer dan een jaar de tijd hebben om de wijzigingen door te voeren.

Over dit advies van de SER is de toezichthouder geraadpleegd. DNB heeft aangegeven dat de navolging van dit advies zal leiden tot onduidelijkheid voor de toezichthouder en de pensioensector over het precieze moment van transitie. Het alternatief in de vorm van een generieke verlenging van de overgangsperiode voor alle fondsen zal wel leiden tot duidelijkheid, maar heeft ook nadelen. Dit zal namelijk leiden tot een te lange wachtperiode voor nieuwe pensioenfondsen of voor bestaande pensioenfondsen die op een eerder moment over zouden willen gaan naar bijvoorbeeld het onafhankelijke bestuursmodel.

Er is daarom gekozen voor handhaving van de periode van 1 jaar. DNB zal gedurende het jaar nauw betrokken zijn bij de overgang van individuele pensioenfondsen naar de nieuwe governance-structuur. Ook sectorbreed zal DNB een tijdsige overgang stimuleren. Daarnaast houdt de toezichthouder in de jaarplanning rekening met de extra geschiktheidstoetsen die in het overgangsjaar zullen moeten worden uitgevoerd.